

TANDORI DEZSŐ

Hadi költőnk no.1. MEGVAN

Apollinaire emlékére

1957 ősze, tizennyolc éves srácok első egyetemi padjai, hadd említsem Asztalos Józsefet, Szeredás Andrást, és nagyromantikánk tárgyai-alanyai voltak Apollinaire, Jékely. A narancs-fekete Apollinaire-kötet, ó, mert hát volt azért, ha mit tudom én, mely politikai – hagyjuk! – ellensúlyokból egy jó könyvkiadás... Brecht és Camus, Greene és... az említettek, no igen, kín-lódások is több magyar költővel, elszorításuk, például nekem, részben siheder kezdőnek, másrészt már akkor máig érvényes filozófiai verseimet 1966-67 közt megcsináló magam-sehittem-kész figurának, 1968-ra lett meg az első kötetem, és jól jártam; igaz, utána 4 év szilencium következett, nem akarták áldozni ilyesmire a nép vagyont, hanem itt a romantikánál tartunk, a legnagyobb magyar költészet egy vonulatát végigtanulgatva 18 évesen eljutottam Apollinaire és Jékely majdnem tökéletes – ! – értéséhez... Ki a mondatból!

A legszívesebben mozaikolnék csak. Micsoda fordítások voltak a narancs-feketében! Radnóti Miklós, Vas István... S miféle szerelmek és életbúcsúztatások lengedezései. A kis Lou, akiért együtt rajongtunk Apollinaire úrral, a halottak házának lakói, a menet semmibe-vándorló, mily távlatok... lövészárkok és párizsi alkonyok magával *A Szerelemmel*, Lou-val és közben, ahogy már egy későbbi, ragyogó kiadásból látom itten, a korabeli modern festészet s egyebek feldolgozása Apollinaire esszéi által – kubisták, külön is Braque, Gleizes, Juan Gris, Léger, Picabia, Duchamp, Archipenko... sorolhatatlan. A Kikericsok, a Városok, a bűvöletes ötsoros, rímelő versszakok, a Mirabeau-híd verse, magam is merészkedtem variálni vele-rajta vagy háromszor medvével, madárral, Korniss piktor úrral... És ahogy a bajtársak elmentek, ők, minden hiába, s „most fönn csatáznak Északon”, fejből idézem csak, nem lelem a szöveget, leander burjánzik vadon, ugye, leander, kérdem, Olvasóm, a kertekben körül, harcok virága. A legnagyobb hadi költő – a Természet teljességében, sebesüléssel, korai halállal, szakadásokkal, félbemaradásokkal, befoghatatlanságokkal – az igazi TELJESSÉGGEL. Apollinaire. Ah, Guillaume, de csak úgy is MEGVAN.

Kis mozaik, mégis

Megnézni: ÉGÖV. – Végigvenni a SZESZEEK nagyciklust, vagyis *Alcools*. – 5 ragyogó fordítása is van *A Mirabeau-híd* remekműnek. Eörsi, Vas, Mészöly Dezső, Illyés, Rónay György. – Itt *A halottak háza*, a *Menet*, *Az utas*, a *Kikericsok*, a *Lou*-versek megannyi részletét idézném. De csak két tételre van helyem, erőm. Íme:

Ők mit se tudtak
Arról ami történt
De az élők őrizték emlékét
Ez váratlan boldogság volt
S olyan bizonyosság
Csöppet se féltek hogy tán elveszítik
Olyan nemesen éltek
Hogy azok akik még előtte való nap
Egyenrangúnak tekintették őket
Vagy még tán kevesebbnek is
Most bezzeg csodálták
Hatalmukat gazdagságukat szellemüket
Mert van-e fölemelőbb
Mintha valaki... oly tiszta lesz
Eljut odáig
Hogy az emlékezet jégmezőin
Az emlékekkel összevési magát
Az élethez erősödik
És nincs szüksége többé senkire
A halottak háza; Vas István fordítása; madaraim emléke

Tűnt idő Lényemet formáló istenek
Eltűnök mint ahogy ti is eltűntetek
Borzasztja szememet ez az üres jövő
Látom hogy az egész múlt bennem élve megnő

Nem halott csak ami most még nem létezik
Múlt fény fakítja el a holnap színeit
Idétlen a jövő de az ami bevégzett
Az erőt s a hatást mutatja az egész
Menet; Vas István fordítása; óriási csendű pusztulás-utáni, ld. világháború

En ismétlés, jaj!

„Miért az emlékek, miért a multak?
miért a lámpák és miért a holdak?
miért a végét nem lelő idő?
vagy vedd példának a piciny fűszálat,
miért nő a fű, hogyha majd leszárak?
miért szárad le, hogyha újra nő?”

(Babits Mihály)

-||- -||- -||- -||-
-||- -||- -||- -||-
-||- -||- -||- -||-
-||- -||- -||- -||-
-||- -||- -||- -||-

Katonatemető^{||} Gyollivaire- nek

*

Lehetetlen, hogy ez ide ne kerüljön még!

Madár nyugodt madár fordított röptü te
Te levegőben fészkelő
A határon hol már a mi napunk ragyog
Húnyd le másik szemhéjadat elkápráztat a föld
Fejedet fölszegőben

...Madár nyugodt madár fordított röptü te
Te levegőben fészkelő
A határokon át hol már az emlékem ragyog
Húnyd le másik szemhéjadat
Nem is a nap miatt nem is a föld miatt
Hanem e hosszúkás tűz miatt melynek ereje egyre nő majd
Egy napon ez lesz az egyetlen fény mely megmarad
(*Menet* etc.)

Megj. Néhol kicsit módosítottam, kihagytam. Pl. bűnügyi regényemben is felhasználtam egy ilyen sort innen:

„A kéz mely hirtelen a szemet felfödi” stb.
Ott így: „Kéz a szemet elfödi...”

És ez a madár-indítású, határ-kereső vers végződik így, láttuk:
„Az erőt s a hatást mutatja az egészet.”
Hatásokhoz erő kell, halottaink emlékeihez is.
Az irodalom nem gyász, nem ujjongás, nem mélakór.
Belső megszerveződés, inkább, ahogy a vers. S ehhez: erő.
Valamikor ilyenben talán erős voltam én is.
Most még megcsináltam ezt.
Bár teljesen, de már csak alig.
De még teljesen.

2014. v. 23.

Cross Béla vezetkari rovarok
Prémium

Arányos kis uram! Tücsökfészkek
számból gratulálom, jól vagyunk
a városi kiskertés is, nyugatra ma
utazás Ujlakra, János Szepeden
öböltes, nálunk lakik, ez is most
nem vagyok egyedül sola, azért
végben hiányos idős ház jöhetne
haza már a díszes vész lenne
a kémsz hárszék. Pista még
vagyunk Magyar meglátom is

miég nem vártatott megint. Szurtyról
semmi hír — amikor lehet a
olaj új roppant aggodalom
Irtod.

Figyelemre méltóan
jól oszlatot hi

Selence